

"והיה ה' לי לאלקים" - "שיחול שמו עלי"

יעקב אבינו זכה לקדש את כל גופו בקדושת הלז שנסאר תמיד בחיים

לי עשר אעשרנו לך", שהרי היה מספיק לומר: "וכל אשר נתן לי אעשרנו לך". (ג) מדוע נתעורר יעקב דוקא עתה להפריש לה' מעשר מכל.

ירושלים היא בבחינת לזו התחיה של כל העולם

פתח דברינו יאיר לבאר כל זה, על פי מה שכתב הרבינו בחיי ביאור נפלא בפסוק: "ויקרא את שם המקום ההוא בית אל, ואולם לזו שם העיר לראשונה", והנה הדברים בלשון קדשו:

"ואולם לזו שם העיר לראשונה - המקום שקראו בית אל והוא ירושלים, מה היה הצורך להודיענו שנקרא לזו מתחילה, ומה תועלת המגעת אלינו מזה. ויתכן לומר כי בא הכתוב לרמוז לנו בשם הזה, כי מזה התחיל העולם להשתכלל ולהתחדש, והנה הוא ראשית הבריאה והחידוש.

ועל כן גלה לנו כי שם העיר לראשונה לזו, מלשון לזו השדרה באדם, שממנו עתיד להתנער ולהתחדש ולהיברא לתחיית המתים, כי כשם שפלא החידוש הזה היה משם, כך פלא של תחיית המתים יתחיל משם. וכבר ביאר דוד המלך ע"ה הענין הזה ואמר, כי בריאת הארץ גם בריאת הנפש והגוף הכל מהאמצעית היא ציון, וזהו שאמר (תהלים נא) אל אלקים ה' דיבר ויקרא ארץ וגו', מציין מכלל יופי".

ביאור דבריו הקדושים על פי המבואר במדרש (ב"ר כח ג): "אדריאנוס שחיק עצמות שאל את רבי יהושע בן חנניא, אמר ליה מהיכן הקב"ה מציץ את האדם לעתיד

ממחזה נפלא זה - הסולם האלקי המוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, הבין יעקב שהוא ישן במקום המקדש, לכן כשהקיץ משנתו נפלה עליו יראה גדולה (שם טז): "ויקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי, ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה, אין זה כי אם בית אלקים וזה שער השמים".

במאמר זה ברצוננו להתבונן על אחת הפעולות שפעל יעקב אבינו, מיד כאשר השכים בבוקר אחרי שזכה למחזה האלקי בחלום לילה (שם יט): "ויקרא את שם המקום ההוא בית אל, ואולם לזו שם העיר לראשונה". וצריך ביאור מה ראה יעקב על ככה לשנות את שם העיר שנקראה תחילה "לזו" לשם חדש "בית אל".

עוד ראוי להתבונן בתפלתו של יעקב אבינו, מיד אחרי שקרא את שם העיר בית אל (שם כ): "וידר יעקב נדר לאמר, אם יהיה אלקים עמדי ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך, ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש, ושבתי בשלום אל בית אבי, והיה ה' לי לאלקים, והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלקים, וכל אשר נתן לי עשר אעשרנו לך".

וצריך ביאור: (א) מדוע פתח יעקב בשם אלקים - "אם יהיה אלקים עמדי", וסיים בשם הוי"ה - "והיה ה' לי לאלקים". והנה רש"י מפרש: "והיה ה' לי לאלקים, שיחול שמו עלי מתחילה ועד סוף, שלא ימצא פסול בזרע". אמנם עדיין צריך ביאור איפה נרמז ענין זה בתפלתו: "והיה ה' לי לאלקים". (ב) צריך להבין כפל הלשון: "וכל אשר נתן

בפרשתנו פרשת ויצא אנו למדים בתורה הקדושה, איך הקב"ה מסבב כל הסיבות הטיל על יעקב אבינו בחיר שבאבות העבודה הגדולה, לייסד את יסוד הבנין הקדוש של כלל ישראל בביתו של לבן הארמי, על ידי שיקח לנשים את האמהות הקדושות רחל ולאה בלהה וזלפה, אשר הולידו ליעקב את י"ב ראשי שבטי ישראל, אשר מהם נשתלשלו כל זרע ישראל עד סוף כל הדורות.

המסע הנפלא של יעקב אבינו נפתח בפסוקים: "ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה". משם מתגלגלים הדברים: "ויפגע במקום", רש"י מפרש שהכוונה בזה על מקום המקדש בהר המוריה שנקרא מקום, כמו שכתוב בעקידת יצחק (בראשית כב ד): "וירא את המקום מרחוק". "וילן שם כי בא השמש", ופירש רש"י: "ששקעה לו חמה פתאום שלא בעונתה כדי שילין שם".

במחזה הלילה זכה יעקב לאחד מהגילויים הנפלאים - גילוי אלוקי שסלל בשבילו את דרכו בקודש לכל ימי חייו (כח יב):

"ויחלום והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו, והנה ה' נצב עליו ויאמר אני ה' אלקי אברהם אביך ואלקי יצחק, הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתננה ולזרעך, והיה זרעך כעפר הארץ ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה, ונברכו בך כל משפחת האדמה ובזרעך, והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך".

מאור ושמש: "יעקב אבינו לא מת", משום שקידש את כל גופו בקדושת הלז שאינו נהנה מן העולם הזה

הרה"ק מרוזין זי"ע: סל"ם - נוטריקון ס'עודת לוית מ'לכה, "וראשו מגיע השמימה", חשיבות המצוה בגבהי מרומים

סעודת מלוה מלכה שהלז נהנה ממנה כדי להמשיך מקדושת שבת נחלת יעקב שנתקדש בקדושת הלז

רש"י: "דלא הוּו - אותן שלא היו מעולם, נוצרין ונולדין וחיין, אותן שהיו כבר לא כל שכן שחוזרין וחיין". כלומר אם הקב"ה ברא אנשים שעדיין לא היו כלל בעולם, על אחת כמה וכמה שבכוחו לברוא מחדש אנשים שכבר היו בעולם ומתו.

והנה ידוע מה שביאר המגיד הקדוש הרבי ר' דוב בער ממעזריטש זי"ע בפרשת בהעלותך, כאשר התפלל משה על מרים (במדבר יב ג): "א"ל נא רפא נא לה", השיב לו הקב"ה קל וחומר: "ויאמר ה' אל משה ואביה ירוק ירק בפניה הלא תכלם שבעת ימים". ופירש רש"י: "ואם אביה הראה לה פנים זועפות הלא תכלם שבעת ימים, קל וחומר לשכינה".

וביאר בדברי קדשו כי י"ג מדות שהתורה נדרשת בהן מכוונים כנגד י"ג מדות של רחמים, ולפי זה מדה הראשונה קל וחומר מכוונת כנגד מדה הראשונה א"ל, לכן כאשר התפלל על רפואת מרים: "אל נא רפא נא לה", דרש הקב"ה קל וחומר כדי לרמז לו בכך כי על ידי קל וחומר יוכל לעורר את השם א"ל.

הנה כי כן הרווחנו להבין הטעם שהלז של האדם, שממנו יקום האדם בתחייתו של כל העולם ירושלים, שממנה יתחיל הקב"ה להחיות כל המתים נקראת "בית אל", לרמז שעתיד הקב"ה לעורר על ידם את השם א"ל המכוון כנגד קל וחומר, כדי להחיות את המתים שנלמד מקל וחומר.

ביאור הגר"א על הקשר בין בית אל לבתואל

ועתה בא וראה מה שמצינו חמדה גנוזה כמה מילים, בדברי הגר"א מווילנא בפירושו "יהל אור" על הזוהר הקדוש (פרשת תרומה קנב.), שמדבר שם מהלז של השדרה שאינו מת וממנו יקום האדם בתחיית המתים, ומסיים בלשון קדשו: "ונקרא בתואל על שם בית אל שהוא לז"ז וכוונתו על מה שמבואר במדרש הנעלם בזוהר הקדוש (פרשת תולדות קלז.), כי הלז של השדרה נקרא "בתואל" שהוא אותיות בתו-אל כלומר בתו של א"ל. לפי זה מפרש הגר"א הטעם שקרא יעקב לירושלים "בית אל", כי היא בבחינת הלז שנקרא "בתואל" - בתו של אל.

הנה כי כן מדויק מאד לשון הכתוב: "ויקרא את שם המקום ההוא בית אל", ומפרש הטעם לקריאת שם זה: "ואולם לז שם העיר לראשונה", על שם היותה הלז של כל העולם, כי ממנה יתחיל הקב"ה להחיות את כל המתים, והנה הלז נקרא בשם בתואל - בתו של אל, לכן גם ירושלים שהיא בבחינת הלז של כל העולם נקראת "בית אל".

ויש להוסיף תבלין לבאר הקשר בין שם א"ל לענין תחיית המתים, כפי שנרמז בשמו של הלז בתואל - בתו של א"ל, וכן ירושלים הלז של העולם נקראת "בית אל", על פי מה ששינוי בגמרא (סנהדרין צא.) כי תחיית המתים אנו למדים מקל וחומר: "דלא הוּו חיי, דהוּו חיי לא כל שכן". ופירש

לבוא, אמר ליה מלוז של שדרה, אמר ליה מנין אתה יודע, אמר ליה איתיתיה לידי ואנא מודע לך, [הביאו לידי ואני אוכיח לך], טחנו ברחיים ולא נטחן, שרפו באש ולא נשרף, נתנו במים ולא נמחה, נתנו על הסדן והתחיל מכה עליו בפטיש, נחלק הסדן ונבקע הפטיש ולא חסר כלום".

לפי זה מגלה לנו הרבינו בחיי חידוש גדול, כי כמו שהקב"ה ברא בגוף האדם את הלז של השדרה שנשאר חי וקיים, וממנו עתיד הקב"ה לבנות את הגוף בתחיית המתים, כן ברא בעולם את ירושלים עיר הקודש פלטרין של מלך שהיא בבחינת הלז של העולם, שממנה התחיל הקב"ה את הנקודה הראשונה של בריאת העולם, וממנה עתיד הקב"ה להתחיל את תחיית המתים. ושמעתי בזה רמז נפלא מכ"ק האדמו"ר מטשאקאווע שליט"א מירושלים: "ואולם לז שם העיר לראשונה" - אול"ם נוטריקון ו'נאמן א'תה ל'החיות מ'תים, לרמז שעתיד הקב"ה להתחיל תחיית המתים מירושלים.

ונראה לבאר לפי זה הטעם ששינה יעקב את השם של ירושלים "לז" לשם "בית אל", כי ביקש לגלות בזה הטעם שזכתה ירושלים להיות בבחינת הלז של העולם, כי אחרי שנתגלה לו בחלום שעתיד בית המקדש להיבנות בהר המוריה בירושלים, כמו שאמר: "אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי", מזה הבין כי מטעם זה זכתה ירושלים שבית המקדש בתוכה, להיות הלז של העולם שממנו נמשכת חיות לכל העולם.

וזהו פירוש הפסוק: "ויקרא את שם המקום ההוא בית אל", על שם הבית המקדש שהוא כביכול ביתו של הקב"ה ככתוב (שמות כה ח): "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", ומפרש הטעם שקרא לירושלים בשם זה: "ואולם לז שם העיר לראשונה", על שם שהיא הלז של כל הבריאה, ולכן קראה יעקב "בית אל" לבאר בכך הטעם שזכתה להיות הלז, כי בה נמצא הבית המקדש "בית אל" שמשם נמשך שפע חיות לכל העולם כולו.

במדריגה כמוך, אזי יהיה להם אחוזת עולם, ולא יהיו יכולים שום אומה ולשון שבעולם לגרשם מארץ ישראל, וכן נזכה לבוא למדריגה זו ונבוא לארץ ישראל בביאת משיח במהרה בימינו אמן".

"והנה ה' נצב עליו" לקדשו בקדושת הלוז

רחש לבי דבר טוב לבאר בדחילו ורחימו, כי יעקב אבינו זכה למדרגה זו בגילוי הגדול שנתגלה אליו הקב"ה במקום המקדש. נקדים מה שהביא ב"שמנה לחמו" (חלק ב סוף דרוש יא) דבר נפלא בשם הגאון רבי יצחק סג"ל אבדק"ק בעלזיץ זצ"ל, לפרש מקרא שכתוב בבריאת האדם (בראשית ב ז): "וייצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה". ופירש רש"י: "וייצר, שתי יצירות יצירה לעולם הזה ויצירה לתחיית המתים".

וביאר על פי מה שמקשה בזהר חדש (פרשת בראשית ט:), מדוע לא נזכר בכל מעשה בראשית שם המיוחד שהוא השם הוי"ה כי אם השם אלקים. ומתרץ הזוהר בלשון קדשו:

"אין נאה למלך הכבוד להזכיר שמו על המתים ועל דבר הנאבד, כדי שלא יאמרו כשם שכל הבריות שבראם הם כלים ונאבדים כך שמו ח"ו, ולא הזכיר שמו המיוחד עד שנבראו כל הבריות שהם כלים ונאבדים, ולאחר כן הזכיר שמו על דבר שהוא קיים לעולם ולעולמי עולמים, שנאמר (בראשית ב ד) ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים".

לפי זה יש לומר שהיה קשה לרש"י, מדוע הזכיר הקב"ה את השם הוי"ה ביצירת האדם: "וייצר ה' אלקים", הלא האדם אינו קיים לעולם, ואין הקב"ה מיוחד שמו על דבר שאינו מתקיים, לכן כדי ליישב ענין זה מפרש רש"י: "וייצר, שתי יצירות יצירה לעולם הזה ויצירה לתחיית המתים". והנה אחרי תחיית המתים תתבטל המיתה ויתקיים האדם לנצח, אם כן יפה הזכיר הקב"ה את השם המיוחד על יצירת האדם בתחיית המתים.

"וייצר ה' אלקים" שתי יצירות, יצירה אחת הלוז שנשאר חי וקיים, יצירה שנייה הלוז הגוף שעומד למות

"וייצר ה' אלקים את האדם" - הגוף שעומד להתבטל נברא בשם אלקים, הלוז שקיים תמיד נברא בשם הוי"ה

"והנה ה' נצב עליו" - על יעקב אבינו, לסייע לו לקדש את כל גופו בקדושת הלוז שנברא בשם הוי"ה

"ויבוא יעקב לזוה" כל גופו היה בבחינת הלוז

בדרך זו במסילה נעלה לבאר תפלתו של יעקב אבינו, על פי מה שמצינו רעיון נשגב במשנתו הטהורה של ה"מאור ושמש" (פרשת ויחי ד"ה ונראה), אשר דיבר בקדשו לבאר מה ששנינו בגמרא (תענית ה:): "יעקב אבינו לא מת". כי יעקב אבינו זכה לקדש ולזכר את כל גופו בבחינת עצם הלוז שאינו נהנה כלום מכל עניני העולם הזה, עד שכל גופו נתעלה ונתקדש להיות ממש בבחינת הלוז, שאינו מת אלא נשאר חי וקיים בשלימות, וזהו שאמרו: "יעקב אבינו לא מת".

על פי האמור הוא מפרש כמין חומר מקרא שכתוב (בראשית לה ו): "ויבוא יעקב לזוה אשר בארץ כנען". כלומר שנתעלה כל כולו להיות בבחינת הלוז, וזהו גם כן פירוש הכתוב (שם מח ג): "ויאמר יעקב אל יוסף אל שדי נראה אלי בלוז בארץ כנען ויברך אותי". היינו שבירך אותו שיזכה כל כולו להיות בבחינת עצם הלוז. ובאמת לפי דברי הרבינו בחיי יש לפרש כוונת הפסוקים הללו, שנתקדש יעקב בבחינת הלוז אשר בארץ כנען, היא ירושלים פלטרין של מלך שהיא הלוז של כל העולם. ולתועלת הענין הבה נלמד את דברי ה"מאור ושמש" בלשון קדשו:

"והנה באדם יש עצם קטן הנקרא לו"ז שלא נהנה מעץ הדעת, לפי שאין לו שום

הנאה ממאכל כל ששת ימים רק מסעודת מוצאי שבת כידוע, והוא חי לעולם וממנו יהיה תחיית המתים לכל הגוף לעתיד לבוא, ויהיה כחמירא לעיסה כדאיתא בזהר הקדוש. והנה מי שלא נהנה מעולם הזה, רק כנזכר לעיל שמביט אל רוחניותו של כל הדברים, נקרא גם כן לוז שהוא במדריגת עצם לוז הנזכר לעיל.

ומי הוא שיכול להתפאר בכך שלא נהנה כלל כל ימיו מעולם הזה, רק מצינו גבי רבינו הקדוש [בגמרא (כתובות קד):] בשעת פטירתו של רבי זקף עשר אצבעותיו כלפי מעלה, אמר רבונו של עולם גלוי וידוע לפניך שיגעתי בעשר אצבעותי, ולא נהניתי אפילו באצבע קטנה] כנזכר לעיל, ומכל שכן יעקב אבינו שהיה המובחר שבאבות ורבינו הקדוש היה רק ניצוץ ממנו.

ולזה כתיב לעיל בפרשת וישלח (בראשית לה ו) ויבוא יעקב לזוה כנזכר לעיל, דהיינו שבא במדריגת לוז כנזכר לעיל, הגם שהיה בארץ כנען ששם כל תאוות עולם הזה, בכל מיני יופי והידור מכל ארצות שבעולם, אף על פי כן לא הביט רק אל רוחניותו של כל דבר ודבר כנזכר לעיל, והיה דבוק באלהי"ם חיי"ם כנזכר לעיל.

ועל כן אמרו חכמינו ז"ל (תענית ה:): יעקב אבינו לא מת, מחמת שהוא מדריגת לוז... ולזה כתיב גם כן כאן בפרשה (בראשית מח ג) א"ל שד"י נראה אלי בלוז דייקא כנזכר לעיל, ונתתי את הארץ הזאת לזרעך אחריך דייקא כנזכר לעיל, אחוזת עולם דהיינו כשהיה

**"וייצר ה' אלקים"
שתי יצירות הלזו והגוף**

ונראה להוסיף תבלין לבאר לפי זה טעם לשבח, שהזכיר הקב"ה ביצירת האדם שני שמות ה' אלקים: "וייצר ה' אלקים את האדם", על פי מה שכבר כתבנו במאמר הקודם לפרש דברי רש"י: "וייצר, שתי יצירות יצירה לעולם הזה ויצירה לתחיית המתים", שהכוונה בזה על שתי היצירות של הגוף שעומד למות ושל עצם הלזו שנשאר בחיים. וזהו שפירש רש"י: "וייצר, שתי יצירות, יצירה לעולם הזה", היא כנגד הגוף שמתקיים רק בעולם הזה ואחר כך הוא מת ונרקב, "ויצירה לתחיית המתים", היא כנגד הלזו של השדרה שאינו מת אלא חי ונשאר בשלימות, וממנו יבנה הקב"ה את כל הגוף שיקום לתחיה.

הנה כי כן מבואר היטב פירוש הכתוב: "וייצר ה' אלקים את האדם", שתי יודי"ן של "וייצר" הן כנגד שתי היצירות של הלזו ושל שאר הגוף, וכנגד שתי יצירות הללו הזכיר הקב"ה ב' שמות "ה' אלקים", כי כנגד הלזו שמתקיים לעולם הזכיר את השם המיוחד הוי"ה, אבל כנגד שאר הגוף שמת ונרקב ואינו מתקיים הזכיר שם אלקים, כי אין הקב"ה מייחד את השם הוי"ה רק על דבר המתקיים ולא על דבר הנאבד.

על פי האמור נשכיל להבין מה שמצינו בכתוב, שהזהיר הקב"ה את אדם הראשון שלא לאכול מעץ הדעת בשני שמות הוי"ה אלקים, ככתוב (בראשית ב טז): "ויצו ה' אלקים על האדם לאמר, מכל עץ הגן אכול תאכל, ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו, כי ביום אכלך ממנו מות תמות".

אולם הנחש הקדמוני בבואו להפיל את חוה ברשתו, לא הזכיר כלל את השם הוי"ה כי אם שם אלקים, ככתוב (שם ג א): "ויאמר הנחש אל האשה, אף כי אמר 'אלקים' לא תאכלו מכל עץ הגן", ושוב אמר (שם ש ה): "כי יודע אלקים כי ביום אכלכם ממנו ונפקחו עיניכם והייתם כאלקים יודעי טוב ורע".

**תפלת יעקב: "והיה ה' לי לאלקים",
שיזכה לקדש הגוף שנברא בשם אלקים בקדושת הלזו שנברא בשם ה'**

**רבינו בחיי: ירושלים היא בבחינת עצם הלזו של כל העולם
שממנו יתחיל הקב"ה להחיות את כל המתים**

**עתידה ירושלים הלזו של העולם להתפשט בכל ארץ ישראל,
וארץ ישראל תתפשט בכל העולם כולו**

וארץ (בראשית א ה): "ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד". ומתוך המדרש: "אף היא אינה שמחה, שכל מה שנברא ביום ראשון עתיד לכלות, הדא דכתיב כי שמים כעשן נמלחו והארץ כנגד תבלה". הנה כי כן איך הזכיר הכתוב השם הוי"ה על שמים וארץ: "ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים".

ונראה ליישב דברי הזוהר חדש בדרך מרווחת, כי כמו שהזכיר הכתוב ביצירת האדם ב' שמות: "וייצר ה' אלקים את האדם", והכוונה בזה כי הלזו שמתקיים תמיד נברא בשם הוי"ה, והגוף שאינו מתקיים אלא מת ונרקב נברא בשם אלקים, כן ממש מה שהזכיר הכתוב ב' שמות בבריאת שמים וארץ: "ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים", מה שהזכיר השם הוי"ה הוא כנגד ירושלים הלזו של כל העולם שמתקיים תמיד, ומה שהזכיר שם אלקים הוא כנגד שאר העולם שעתיד להיחרב.

נפלא לבאר בזה מאמר חכמינו ז"ל במדרש (ילקוט שמעוני ישעיה ס רמז תקג): "עתידה ירושלים להיות כארץ ישראל וארץ ישראל ככל העולם". לפי האמור הביאור בזה, כי לעתיד לבוא יתבטל כל העולם שנברא בשם אלקים, אולם ירושלים שנבראה בשם הוי"ה תתקיים בבחינת עצם הלזו שאינו מתבטל, וכמו שעתידי הקב"ה לבנות את הגוף מעצם הלזו, כן יבנה הקב"ה את כל העולם מירושלים שהיא הלזו של העולם, לכן עתידה ירושלים שתתפשט בכל ארץ ישראל, וארץ ישראל תתפשט בכל העולם בבחינת תחיית המתים של כל הארץ.

לפי האמור הביאור בזה, כי כשהזהיר הקב"ה את אדם הראשון שלא לאכול מעץ הדעת, הזכיר בכוונה תחילה ב' שמות הוי"ה אלקים של "וייצר ה' אלקים את האדם" שבהם נבראו הלזו וכל הגוף, כי האזהרה היתה על שניהם יחדיו. אולם הנחש הקדמוני הזכיר רק שם אלקים ולא את השם הוי"ה, כי לא היתה לו שום נגיעה בעצם הלזו שנברא בשם הוי"ה, כי אם בשאר חלקי הגוף שנברא בשם אלקים.

**"עתידה ירושלים"
להיות כארץ ישראל**

ועתה בא וראה כי על פי האמור יפתח לנו פתח ליישב קושיא עצומה, על מה שהבאנו בשם הזוהר חדש שהקב"ה לא רצה להזכיר את השם המיוחד על דבר שאינו מתקיים, ובלשון קדשו: "ולא הזכיר שמו המיוחד עד שנבראו כל הבריות שהם כלים ונאבדים, ולאחר כן הזכיר שמו על דבר שהוא קיים לעולם ולעולמי עולמים, שנאמר ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים".

אמנם יש לתמוה הפלא ופלא, שהרי מקרא מלא דיבר הכתוב בדברי הנביא שגם השמים והארץ עתידים להתבטל (ישעיה נא ו): "שאו לשמים עיניכם והביטו אל הארץ מתחת, כי שמים כעשן נמלחו והארץ כנגד תבלה, ויושביה כמו כן ימותון, וישועתי לעולם תהיה וצדקתי לא תחת".

וזהו שמצינו במדרש (ויק"ר יא ז) כי בכל מקום שנאמר "ויהי" הוא לשון צרה, ומקשה המדרש על כך ממה שנאמר בבריאת שמים

יצחק, הארץ אשר אתה שוכב עליה", היא ירושלים הלזו של כל העולם שממנה יתחיל הקב"ה להחיות המתים, "לך אתננה" - עוד בעולם הזה, שתזכה להיות בבחינת לזו של ירושלים שאינו מת, "ולזרעך" אתן בחינה זו כשיגיע הזמן של תחיית המתים, "והיה זרעך כעפר הארץ ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה".

סל"ם נוטריקון ס'עודת ל'וית מ'לכה

ויש להוסיף בזה פרפרת נאה לברר מקחו של צדיק, מה שהביא ב"עירין קדישין" החדש בפרשתנו בשם הרה"ק רבי ישראל מרוזין זי"ע, כי בפסוק "והנה שלם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה", יש רמז על מצות סעודת מלוה מלכה, כי סל"ם נוטריקון ס'עודת ל'וית מ'לכה, והנה הוא "מוצב ארצה", כי בעיני ההמון היא בשפלות שאין נזהרים בה, זאת ועוד שהיא עניני ארציות אכילה ושתייה.

אבל לאמיתו של דבר: "וראשו מגיע השמימה", אכילה זו עולה למעלה לריח ניחוח עד לרום שמים, "והנה מלאכי אלקים עולים", פירוש, מלאכי שבת שירדו ביום ו' מן השמים כדי ללוות את האדם בליל שבת לביתו, עולים למעלה במוצאי שבת על ידי סעודת מלוה מלכה, "ויורדים בו" - ב"ז נוטריקין ב'יום ו', שיוורדים שנית ביום ו' הבא עכדה"ק.

אמנם צריך ביאור איך מתקשר רמז נפלא זה בענין מצות מלוה מלכה, עם תוכן הכתוב בחלומו של יעקב אבינו שראה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה. אך לפי האמור נראה לבאר הענין בזה על פי מה שכתב ה"בית יוסף" (או"ח סימן ש) בשם "שבלי הלקט" (סימן קל) הטעם שמצוה לאכול אפילו כזית במוצאי שבת לסעודת מלוה מלכה: "אבר יש באדם ונסכויו שמו, ואינו נהנה באכילה אלא במוצאי שבת".

ונראה להוסיף תבלין מדוע נותנים מזון לנסכויו שהוא הלזו במוצאי שבת, על פי הידוע כי שבת קודש הוא כנגד יעקב אבינו,

הגר"א מווילנא: יעקב קרא לירושלים "בית אל", כי היא בבחינת עצם הלזו שנקרא "בתואל" בתו של אל

"עשר אעשרנו לך" - ב' יודי"ן כנגד ב' יודין של "וייצר", כי יעקב קידש את שתי היצירות בבחינת הלזו

"וידעתם כי אני ה' בפתחי את קברותיכם" - עתיד הקב"ה להחיות את המתים מעצם הלזו שנברא בשם הוי"ה

ירושלים הלזו של העולם נבראה בשם הוי"ה

חשבתי דרכי ליישב בזה מה שמצינו במדרש בענין השם ירושלים (ב"ר נו י'): "אברהם קרא אותו יראה, שנאמר (בראשית כב יד) ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה, שם קרא אותו שלם, שנאמר (שם יד יח) ומלכי צדק מלך שלם, אמר הקב"ה אם אני קורא אותו יראה כשם שקרא אותו אברהם, שם אדם צדיק מתרעם, ואם קורא אני אותו שלם, אברהם אדם צדיק מתרעם, אלא הריני קורא אותו ירושלים כמו שקראו שניהם יראה שלם ירושלים". ופירש רש"י: "ירו גימטריא יראה". כלומר עם "שלם" הרי השם "ירושלם".

והנה בתוספות (תענית טו. ד"ה הר) הביאו מדרש זה וכתבו על כך: "לכך אין אנו נותנין יו"ד בירושלם בין למ"ד למ"ם על שם שלם". פירוש בתורה נביאים וכתובים לא נמצא "ירושלים" מלא י' כי אם "ירושלם" חסר י' [מלבד ה' מקומות]. וצריך עיון מדוע אם כן בתורה שבעל פה בגמרא ובמדרשים, וכן בכל התפלות אנו מזכירים "ירושלים" מלא י'.

ומצאתי ב"מגלה עמוקות" (פרשת נשא ד"ה או על ענין) שביאר הטעם בזה בלשון קדשו: "ניתוספה י' של ירושלים שהוא ראש של שם בן ד". פירוש אות י' היא אות ראשונה מהשם הוי"ה שהוא בן ד' אותיות. וצרך ביאור מהו הענין להזכיר אות י' מן השם הוי"ה על ירושלים.

בפשטות יש לומר שהכוונה לרמז בזה, כי שילוב השם ירו-שלם מאברהם ושם הוא מאת ה' שחיברם יחד. אך לפי האמור יש לומר הביאור בזה, כדי לרמז שירושלים היא בבחינת הלזו של העולם שנבראה בשם הוי"ה. ויש להוסיף כי זהו הענין שהרמז הוא באות י', לרמז שהיא כנגד י' אחת משתי היודי"ן של "וייצר", המכוונת כנגד היצירה של הלזו שנברא בשם הוי"ה.

"והנה ה' נצב עליו" לקדשו בקדושת הלזו

מעתה יש לומר כי ענין נפלא זה הראה הקב"ה ליעקב אבינו בחלום לילה: "ויחלום והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו, והנה ה' נצב עליו". הביאור בזה כי ענין מלאכי אלקים העולים בסולם, הם המלאכים המעלים את נשמות בני אדם אחרי מיתתם, ומלאכי אלקים היורדים בסולם, הם המלאכים המורידים נשמות חדשות הניתנות בנוולדים החדשים.

והנה ביקש הקב"ה לתת ליעקב את המתנה הגדולה, לזכך את כל גופו בקדושת הלזו שלא יצטרך למות כשאר בני אדם, לכן הראה לו הקב"ה בחלום: "והנה ה' נצב עליו", כלומר השם הוי"ה שבו נברא הלזו עמד על כל גופו של יעקב, כדי לסייע לו להתקדש בקדושת הלזו שמתקיים לעולם בבחינת: "יעקב אבינו לא מת".

והוסיף הקב"ה לבאר ענין זה ליעקב: "ויאמר אני ה' אלקי אברהם אביך ואלקי

על כל הגוף בבחינת לוז, "שלא ימצא פסול בזרעי", שאפילו אם יחטאו ח"ו עדיין ישאר אצלם הנקודה הפנימית של יעקב שהיא בתכלית השלימות.

וזהו שסיים יעקב אבינו את תפלתו: "וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך". נתכוון לרמז בזה ענין נפלא, כי "עשר אעשרנו" הם שתי יודי"ן שכל י' בגימטריא עשר, והנה שתי יודי"ן הללו מכוונות כנגד שתי היצירות של "וייצר", יצירה אחת היא הגוף שנהנה מן העולם הזה ואינו מתקיים, ויצירה אחת היא כנגד הלוז שאינו נהנה ומתקיים לעולם, וזהו שאמר: "וכל אשר תתן לי", מעניני העולם הזה, "עשר אעשרנו לך", אקדש את שתי היודי"ן שתי היצירות של הגוף בלתי לה' לבדו, שגם הגוף החומרי יהפוך להיות בבחינת עצם הלוז.

הבה נסיים ענין נפלא זה עם מאמר ה' על ידי הנביא (יחזקאל לו ג): "וידעתם כי אני ה' בפתחי את קברותיכם ובהעלותי אתכם מקברותיכם עמי, ונתתי רוחי בכם וחייתם והנחתי אתכם על אדמתכם, וידעתם כי אני ה' דברתי ועשיתי נאום ה'". נמצינו למדים מזה שהקב"ה עתיד להחיות את המתים בשם הוי"ה, ועל כך נאמר: "וידעתם כי אני ה' בפתחי את קברותיכם".

ולפי האמור הביאור בזה, שהרי כל הענין של תחיית המתים הוא על ידי עצם הלוז שנברא בשם הוי"ה, אשר ממנו יבנה הקב"ה את כל הגוף בתחיית המתים, נמצא כי על ידי תחיית המתים מעצם הלוז: "וידעתם כי אני ה' בפתחי את קברותיכם..." וידעתם כי אני ה' דברתי ועשיתי נאום ה'".

אמן כן יהי רצון.

כדי חיותי ולא לשם תענוגי הגוף, "ושבתי בשלום אל בית אבי", כדי שאזכה לשוב "בשלום" עם כל הגוף בשלימות אחרי מיתתי אל בית אבי שבשמים.

וזהו שהוסיף להתפלל: "והיה ה' לי לאלקים", כלומר שאזכה לייחד את השם הוי"ה גם על חלק של הגוף שנברא בשם "אלקים", על ידי שאקדש את כל הגוף בקדושת השם הוי"ה שבו נברא הלוז. וזהו שפירש רש"י במתק לשונו: "שיחול שמו עלי מתחילה ועד סוף", פירוש שיחול השם הוי"ה עלי, "מתחילה" מעצם הלוז שנברא תחילה לפני כל הגוף, "ועד סופו" שאר הגוף שנברא אחר הלוז, כי על ידי שיחול השם הוי"ה על כל הגוף יתקיים כל הגוף בבחינת הלוז.

ונראה לפרש בזה מה שהוסיף רש"י לומר: "שלא ימצא פסול בזרעי", על פי מה שכתב ה"אור החיים" הקדוש (ריש פרשת קרח) לבאר מה שהתפלל יעקב (בראשית מט ו): "בקהלם אל תחד כבודי", שלא יוזכר שמו בעדת קרח, כי כל אחד מישראל יש בתוכו נקודה מנשמת יעקב שהיא שורש הנשמה, לכן התפלל יעקב שלא יוזכר שמו בעדת קרח, כדי שלא יפגם שורש הנשמה של קרח מיעקב כי אז שוב לא יהיה לו תיקון.

יומתק להבין בזה הטעם שהתפלל יעקב, שיזכה לתקן כל גופו בקדושת הלוז שמתקיים לעולם, כי היות ששורש הנשמה של כל אחד מישראל, הוא מיעקב אבינו שעל שמו אנו נקראים "ישראל", לכן השתוקק לתקן כל גופו בקדושת הלוז כדי ששורש נשמות ישראל יהיה תמיד בשלימות. וזהו שפירש רש"י: "שיחול שמו עלי מתחילה ועד סוף", שיחול השם הוי"ה

כמו שדרשו בגמרא (שבת קיח.). על הפסוק הנאמר כאן בפרשתנו:

"כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים, שנאמר אז תתענג על ה' והרכבתיך על במתי ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אביך וגו', לא כאברהם שכתוב בו, קום התהלך בארץ לארכה וגו', ולא כיצחק שכתוב בו, כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האל, אלא כיעקב שכתוב בו, ופרצת ימה וקדמה צפונה ונגבה".

מעתה כיון שיעקב אבינו זכה לקדש את כל גופו בבחינת לוז שאינו מת, נמצא כי שבת קודש שהיא נחלת יעקב אביך היא בבחינת קדושת הלוז, לכן במוצאי שבת אנו אוכלים כזית בסעודת מלוה מלכה כדי לחזק את הלוז שאינו נהנה רק מהאכילה במוצאי שבת, ובכך אנו ממשיכים את קדושת הלוז לכל ימות השבוע.

הנה כי כן מאחר שבחלום זה ראה יעקב: "והנה ה' נצב עליו", שיזכה לקדש את כל גופו בבחינת הלוז שנברא בשם הוי"ה, לכן דבר בעתו מה טוב לרמז בפסוק זה: סל"ם - ס'עודת ל'וית מ'לכה שממנה נהנה הלוז, כדי להמשיך קדושת שבת שהיא כנגד יעקב שיזכה לקדש את כל גופו בקדושת הלוז.

"עשר אעשרנו" - שתי יודי"ן של "וייצר"

כיון שבאנו לידי כך יאיר לנו להבין תפלתו של יעקב, שהתפלל לה' שיזכה לקדש את כל גופו בבחינת הלוז שמתקיים לעולם, וזהו שהתפלל: "אם יהיה אלקים עמדי", הזכיר את שם אלקים שבו נברא חלק הגוף שעומד למות, ועל חלק זה של הגוף התפלל: "ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך, ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש", רק